

PAMIKIRAN

Entuk bekiran Bakul mèrki Kantyl karo bètèt

Drie verhalen naverteld
door
Paidie Karijoredjo

Instituut voor Taalwetenschap
Paramaribo

Illustraties: J. W. Kuisch
Samenstelling en illustratie blz. 34: L. Speyers
Computerwerk: E. Speyers
Nederlandse vertaling: P. Karijoredjo
met medewerking van A.L. Bosch

Serie leesboekjes in het Surinaams Javaans
Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Postbus 1919, (Andirastraat 54)
Paramaribo-Zuid, Suriname

© 1998 Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Alle rechten voorbehouden
M
Printed in Suriname

Entuk bekiran

Pak Pikir kuwi nduwé anak lanang siji lan kimaré ya siji. Ing sakwijiné dina dèkné, anaké lanang karo kimaré pada budal nang liya désa.

Ora let suwi terus pada petuk karo sakwijiné
sedulur sing ngomong karo pak Pikir: “Kowé kuwi
dadi wong tuwa nanging goblok banget, lah nduwé
kimar kok mandak pada mlaku waé.”

Pak Pikir krasa isin digoblok-goblokké karo seduluré, mulané terus ngomong karo anaké lanang: “Kana kowé sing numpak kimaré ndisik, mengko gentènan karo aku.” Kaya ngono terus pada gentènan sing numpaki kimaré.

Nanging ora let suwi terus pada petukan karo sakwijiné kantya lawas. Kantyané kuwi ngomong karo pak Pikir: “Nèk anakmu lanang namung mbok kepénakké waé, titènana ta, suwi-suwi lak bakal ngidek sirahmu.”

Pak Pikir ya terus mikir: “Pengomongané kanyaku kuwi panyèn ènèng beneré, awit manungsa nèk dikèki driji siji ajek-ajek arep ngrebut sak tangan kabèh.” Mulané anaké lanang ya terus sakwat dikongkon mlaku lan dèkné sing énak-énak numpak kimaré.

Ora let suwi terus pada petukan kenalané lan dèkné uga ngluruhi: “Kowé kuwi wong tuwa ora nduwé melas blas. Kowé déwé énak-énak sing numpak kimar, lah kok anaké lanang panas-panas mandak dikon mlaku waé. Dadi wong tuwa kok ora bisa ngekèki tulada sing apik!”

Pak Pikir kagèt terus mikirké: “Iku tak kira pitutur sing bener, awit dadi wong tuwa perlu ngekèki tulada sing apik.” Karo pikiran kaya ngono kuwi anaké terus dikon mèlu numpaki kimaré. Saiki kabèh loro terus pada nunggang kimar, budal dolan.

Nanging ora let suwi terus pada diendek karo sekaut. Sekauté ngomong: “Kowé saiki pada tak bekir, jalaran pada nindakké sing ora pantes. Kowé pada nggawé sangsarané kéwan iki. Mosok dadi manungsa ora nduwèni rumangsa, lah wong gaga-gaga loro kok numpaki kimar tyilik siji. Iku lak ora lumrah, mengko entèk-entèké kimaré mati pisan.”

Pak Pikir saiki perlu ngraga kantongé mbayar
bekirané. Iku éntuk-éntuké nèk seneng ngrungoké
warna-warna omongan, nanging nèk dong lali
nganggoké pikirané déwé.

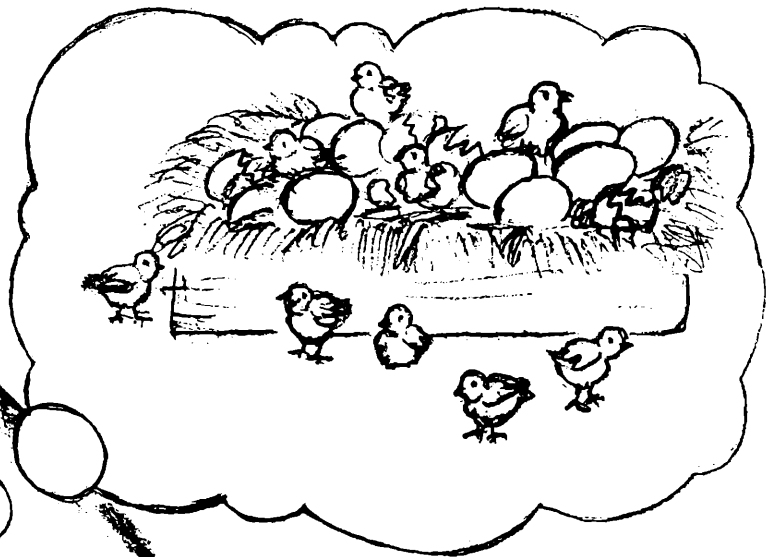
Bakul mèrki

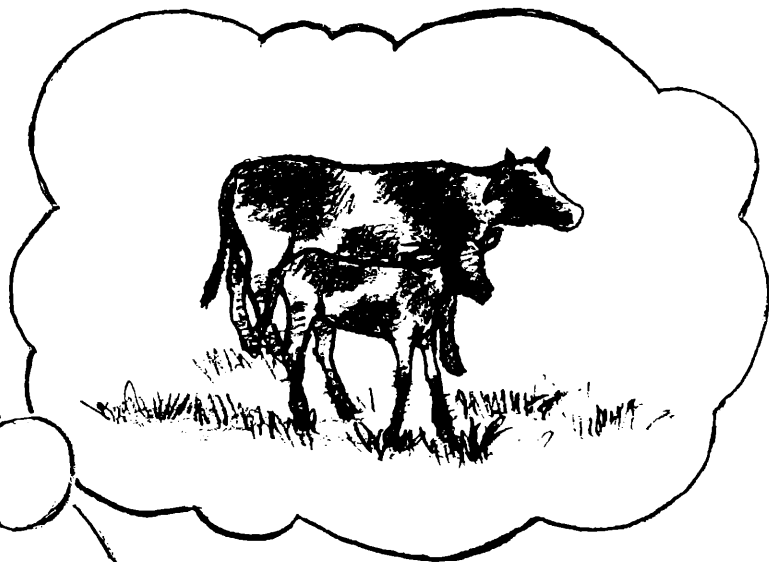
Ing sakwijiné dina pak Luput arep budal ider mèrki.
Ijik ésuk mruput dèkné wis tata-tata lan ora let suwi
pak Luput nyunggi èmbèr budal ngiderké mèrkiné.

Dèkné sing ider mèrki kok karo mikir:

“Nèk mèrki iki mengko ndang gelis payu, mesti aku bakal nampa duwit okèh. Duwité terus arep tak gawé tuku endok pitik. Endoké nèk tekan omah arep tak engkremké. Nèk netes kabèh, aku mesti bakal nduwé pitik okèh.

Pitiké mesti pada ngendok menèh lan endoké arep tak iderké menèh, dadiné aku bisa nampa duwit sing moro okèh. Aku nèk wis nampa duwité terus arep tuku pedèt. Pedèté mesti suwi-suwiné bakal dadi sapi lan sapiné ya mesti nganakké pedèt menèh.

Ora nganti suwi sapiku mesti bakal kliwat sangka saklosin. Nèk sapiku wis kliwat saklosin, aku dadi wong sing sugih déwé nang désa kéné. Nèk aku wis sugih, mesti wong kabèh bakal pada ngajèni karo aku."

Karo pikiran sing kaya ngono kuwi, pak Luput terus jingklak-jingklak karo keplok-tangan, awit mikirké nèk wis sugih tenan.

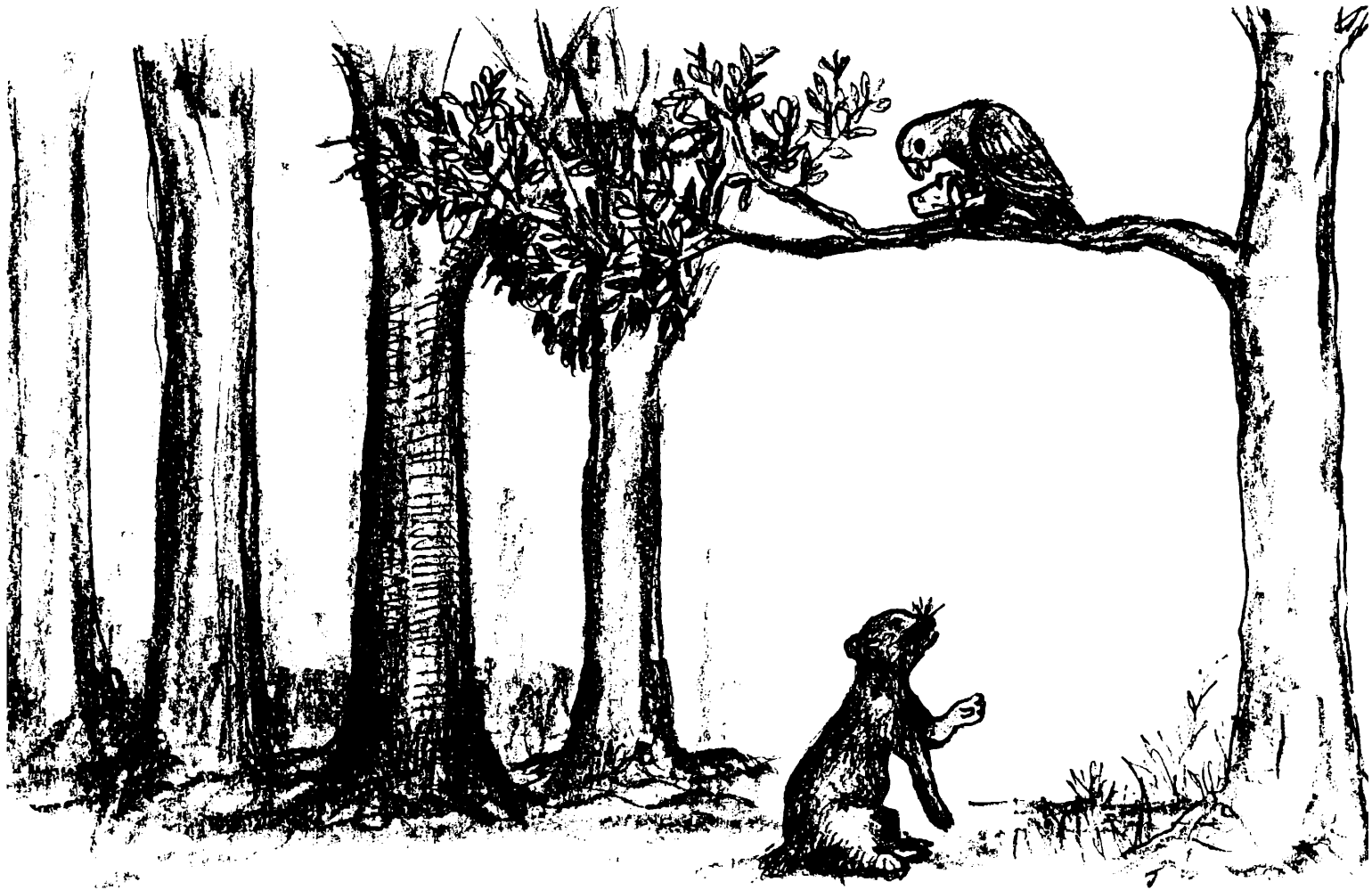
Nanging ing wantyi kuwi pak Luput kagèt lan pikirané kepéngin sugih sakwat ilang, jalaran gegebyur mèrki sak èmbèr.

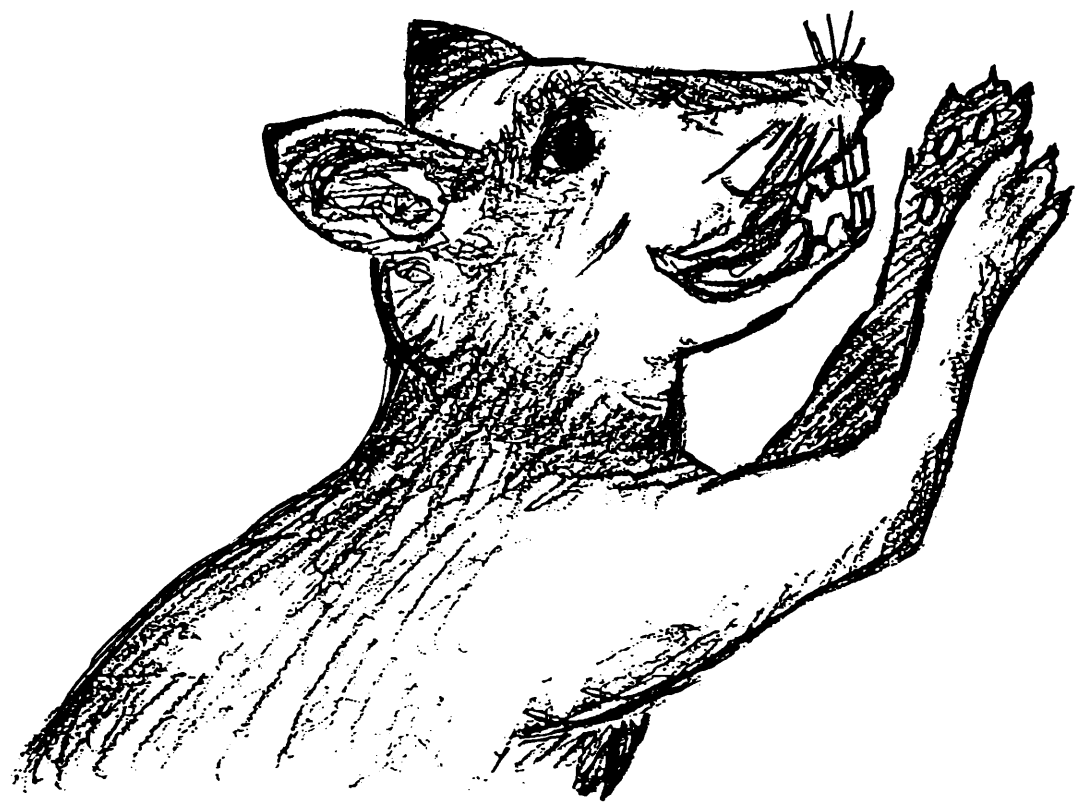
Kantyl karo bètèt

Ing sakwijiné dina manuk bètèt méntylok nang wit kayu karo ngrikiti kasi sak tyuwil. Ing wantyi kuwi kantyil uga nang ngisor kono lan weruh bètèt sing ngrikiti kasiné.

Kantyil mikir: “Kepriyé ya aku sing bakal bisa ngenèk kasiné bètèt?”

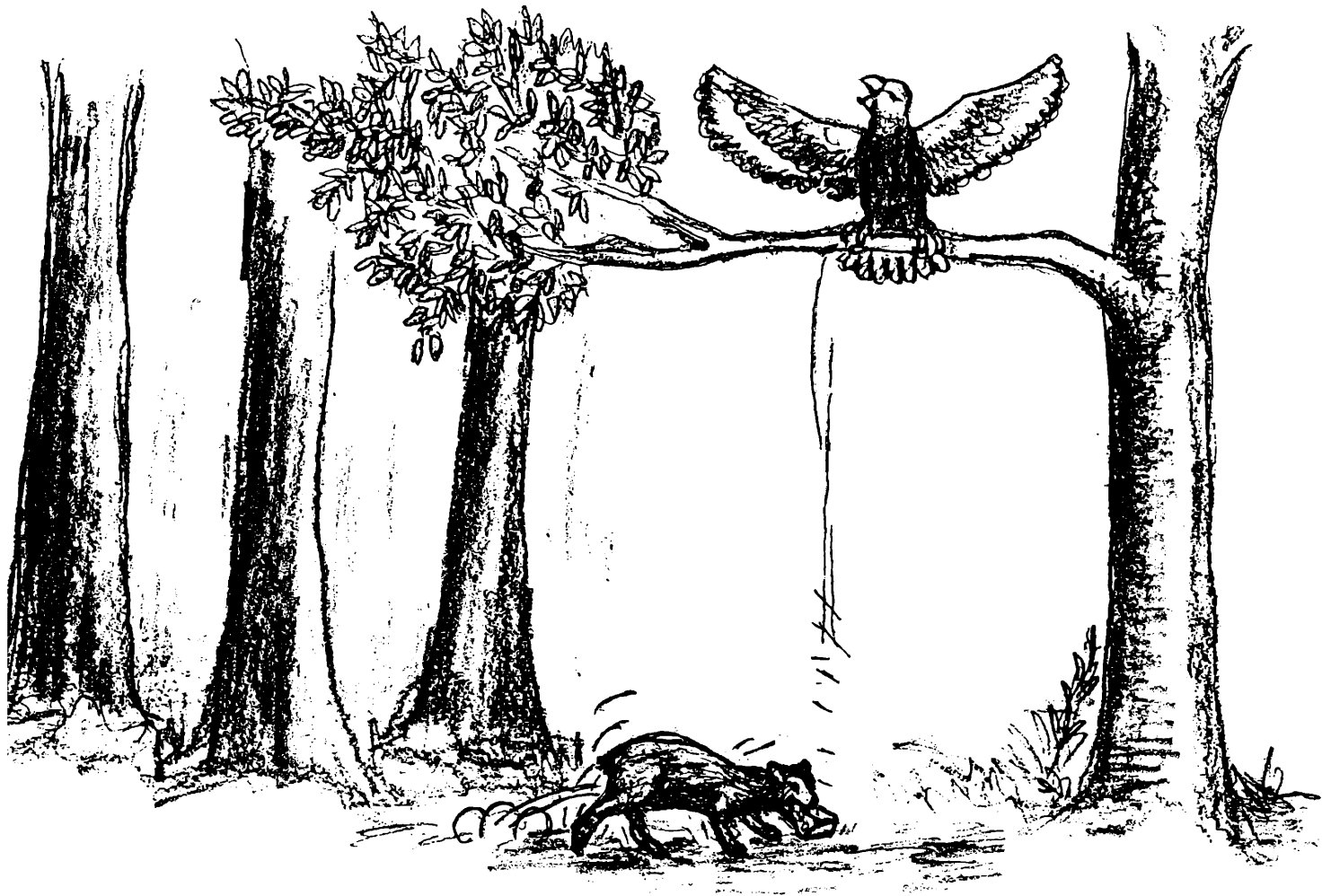

Kantyl pantyèn akalé wis ènèng waé nèk arep ngenèng liyané. Mulané dèkné ya terus ngomong karo bètèt: “Wuluhmu apiké ora ènèng sing bisa madani, kok bètèt lan nèk kowé ngotyèh, suwaramu nggalik-nggalik bisa narik atiné sing pada krungu.”

Bètèt krungu lem-lemané kanyil, atiné bungah banget nganti lali wateké kanyil. Mulané dongé kanyil ngomong: “Aku ing wantyi iki nyidam swaramu bètèt, mbok ngotyèh sediluk waé ta, bèn lega atiku lan ilang idam-idamanku.”

Bètèt tanpa mikir ndisik, lekas ngotyèh. Ing wantyi iku kasiné tiba. Kantyil gelis-gelis sing nubruk kasiné lan digondol mlayu lunga.

Iku pantyèn sing dituju karo kantyil, mulané pada ati-ati nèk dongé nampa lem-leman.

Bekeuring

Vader Pikir had een zoon en ook een ezel. Op een dag ging hij naar een ander dorp met zijn ezel en zijn zoon.

Onderweg ontmoette hij een familielid. Die zei tegen hem: “O, wat ben jij dom. Je hebt daar een ezel en toch gaan jullie te voet.”

Vader Pikir schaamde zich omdat hij voor dom werd uitgemaakt. Hij zei tegen zijn zoon: “Rij jij maar eerst op de ezel en straks ben ik aan de beurt.” Zo zouden ze dan om de beurt op de ezel rijden.

Maar niet lang daarna ontmoetten ze een oude vriend. Die vriend zei tegen vader Pikir: “Als jij je zoon zo in de watten legt, zal hij jou op den duur nog de baas worden.”

Vader Pikir dacht: “Dit zijn wijze woorden. Wanneer je iemand een vinger geeft, neemt hij de hele hand.” Daarom gebod hij zijn zoon om verder te lopen, terwijl hij zelf op de ezel ging zitten.

Kort daarop ontmoetten ze een kennis en die had ook iets te zeggen: “Jij ben een harde

vader. Je laat je zoon in de felle zon lopen terwijl jij op je gemak op een ezel rijdt. Wat een slecht voorbeeld als vader.”

Vader Pikir schrok en dacht bij zichzelf: “Dat zijn echt wijze woorden, want als vader moet je een voorbeeld zijn.” En dus liet hij zijn zoon ook op de ezel rijden.

Maar niet lang daarna werden ze door een politie-agent aangehouden. Deze zei: “Ik geef jullie een bekeuring, omdat jullie aan dierenmishandeling schuldig zijn. Hebben jullie dan geen gevoel? Het is misdadig dat twee volwassenen op een kleine ezel rijden! Dat kan toch niet. Straks is je ezel dood.”

En zo moest vader Pikir diep in zijn zak tasten om een bekeuring te betalen. Dat is het gevolg wanneer je naar iedereen tegelijk luistert maar vergeet om je eigen verstand te gebruiken.

De Melkverkoper

Op een dag wou vader Luput melk gaan verkopen. Vroeg in de ochtend maakte hij zich klaar en niet lang daarna ging hij met een emmer op zijn hoofd melk venten. Tijdens het venten kwam er plotseling een gedachte bij hem op.

Hij dacht bij zichzelf: “Als ik snel deze melk ga verkopen, zal ik zeker veel geld verdienen. Als ik dat geld dan in handen heb, ga ik eieren kopen. Die eieren ga ik thuis laten uitbroeden. Dan zal ik heel wat kippen hebben. Die kippen gaan zeker weer eieren leggen, dan kan ik die eieren verkopen en zal ik nog meer geld ontvangen. Met dat geld ga ik dan een kalfje kopen. Het kalfje wordt een koe en die gaat dan weer kalfjes geven. Na een tijdje zal ik zeker meer dan een dozijn koeien hebben en dan ben ik de rijkste man van het dorp. Iedereen zal zeker respect voor mij hebben.”

Vervuld met die gedachten begon vader Luput te springen en hij klapte in zijn handen, denkende dat hij al rijk was.

Op dat moment viel de melkemmer van zijn hoofd! Hij kreeg een stortbad en al zijn gedachten om rijk te worden waren ineens vervlogen.

Kantyl en de papegaai

Op een dag zat een papegaai op een boom rustig aan een stukje kaas te knagen. Op dat moment zat het dwergheert Kantyl onder diezelfde boom naar de papegaai te kijken.

Hij dacht bij zichzelf: “Hoe krijg ik dat stukje kaas te pakken?”

Als Kantyl iemand wil foppen, is hij heel slim. Daarom zei hij tegen de papegaai: “Niemand heeft zulke mooie veren als jij en als je zingt, is je stem een ware streling voor het gehoor.”

Papegaai hoorde de vleierij van Kantyl en werd zo blij dat hij vergat wie Kantyl was. Daarom reageerde hij direkt toen Kantyl zei: “Ik verlang zo naar je gezang, papegaai. Zing toch eens wat, zodat mijn hart tot rust kan komen.”

Zonder verder na te denken begon de papegaai te zingen. Op datzelfde moment viel het stukje kaas. Kantyl pakte het vliegensvlug en ging snel ermee vandoor. Dat was precies zijn bedoeling geweest.

Wees daarom voorzichtig met vleieren.